

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד ה ו

באר הגולה יא

י שבת קט ושם ביהר
פרשת ונשב
כ הרא"ש שם
והרשב"א בתשובה
ל שם

יעל (כט) [כט] (נח) נקיות ידים, ויועיל לתפלה, אכל לא להעביר רוח רעה שעליהן: כג לא תקנו
נטילת ידים אלא לקריאת שמע ותפלה, אכל ברכות דשחרית יכול לברך (נט) קדם נטילה. אלא
אם-כן הוא ישן על משתו (ב) [ג] (ס) ערם, שאז אסור להזכיר את השם עד (סא) שינקה אותם:

ה פונת הברכות, ובו סעיף אחד:

א יבנו בברכות (א) פרוש המלות. כשיזכיר השם יבנו פרוש (ב) קריאתו באדנות שהוא אדון
הכל, ויבנו בכתיבתו (ב) [ג] ביו"ד ה"א (ג) שהיה והיה (ג) [ג] ויהיה; ובהזכירו אלהים יבנו
שהוא מקיף בעל היכלת ובעל הכחות כלם:

ו דין ברפת אשר יצר ואלהי נשמה ופרושיו, ובו ד' סעיפים:

א אכשיצא מבית הפסא יברך אשר יצר את האדם בחכמה, שבריא את האדם היא בחכמה נפלאה.

שערי תשובה

לשמות ואינו יכול לקום לרחץ בלילה, יתהרהר הברכה. והא"ר חולק עליו, ע"ש. ויברך
שם קמב: בעורר בלילה וצמא לשמות ואינו יכול לקום לרחץ יבין, ונפח נדיו בפתל או
בכל מידי דמנני ויברך וישתה, מהר"י זי"ן; ולפי דעת מהר"י ומח"ס לנפואנו שאסור
לברך פשוט שונה עליו, ולזה לא מהני נקיז פפיו כ"א נטילה במים ג"פ, אסור לברך;
ולכן אם הוא אנוס ואינו יכול לרחץ יתהרהר בלבו, דכמה פוסקים מתירין באנוס לברך
ע"י ההרהור. וראו שמים אנוס עצמו ולרחץ נדיו ג"פ ויברך כתקנה, ע"ש. ונפלאתי
שלא הזכיר מדברי הש"י בזה. ועין בסימן סב במג"א בשם תר"י שאף הברכה אין
להתהר כו' והא"ר שם: [כט] נקיות ידים. עבה"ט. ועין ביד-אפרים מ"ש לפרש דברי
המ"א בזה: [ג] ערם. ויברכייסוף בשם מהר"י ומח"ס לנפואנו, שבהנה אוסר
לברך ברכת השחר קדם נטילה, ע"ש:

באר היטב

צב, מ"א. וצריך לקום ג"פ דומיא דמים, ברכת אברהם סי' פ. וע"ת חולק
עליו, כיון דלא מהני לרוח רעה ל"ל ג"פ, בנקיין בעלמא סגיא, ע"ש:
(כט) נקיות ידים. הקשה המ"א: צ"ע, דכ"ס"ס קנט פסק דלעולם מברך על
נט"י, ע"ש. והיד-אדון מ'שבו, ע"ש: (ב) ערם. שמשמא נדיו מטנפות
בנגיעת בית הסתרים:

(ב) ביו"ד ה"א. אכל בשנתב בא"ף דל"ת אין לכוון אלא שהוא אדון
הכל. וצריך לקרותו בפתח ובקמץ פתח הנו"ן. ובשנתב יוד ה"א,
מקצתן קורין בפתח ומקצתן קורין בצירי, וכן מנהג אשכנזים, כ"ח מ"א:
(ג) ויהיה. ע"י תוס' י"ט פ"ד דסוכה:

(א) ביו"ד ה"א. עבה"ט. במח"ב בשם לוח-אג"מ יעב"ץ כתב: מעתה כו', שקריאת השם בין במקום שהתב הנו"ה בין במקום אדני" לעולם שנה לקרותו בפתח-פתח.
ודלא כמ"ש במג"א בשם (בחי) [בחי], וגם במ"ש בשם השו"מ מהר"ם מלוברין שקרא בענין שלא תהיה הכרת הפתח נכרת, ע"ש בסימן פג; וכתב בא"ר בשם אור הנדש שחזר
בו מהר"ם, וכ"כ מח"ב בשם ספר קטן נקרא תשובת גאונים, נדפס באמשטרדם שנת ת"ס, שם כתב תשובה שהשיבו למח"ס ג"מ תשובת הרמ"ע מפאנו, ובאשר ראה תשובת
הרמ"ע חזר בו, וכן הסכים השל"ה. ועין בשו"ת נודע ביהודה סי' ב שאין ספק בקריאת שם אדני" להטעים הנגינה מלרע ולא למעיל, וכן הביא במח"ב בשם לוח-אג"מ, ע"ש:
[ג] ויהיה. עבה"ט. ובמג"א כתב על פתח שהנה כי הגאון במקום יוד, והראה מקום להתיי"ט דסכה, ושם כתב התיי"ט על ויהיה. ונראה שהב"ט הגיה דברי המג"א על ויהיה וכן
הוא בא"ר, וכן ראיתי מגיהים במג"א. ולעני"ד אין צריך להגיה, כי בתיי"ט שם כתב: וכן היה בהסיר יוד העתידי, ור"ל להסיר יוד העתידי ממלת יהיה, ע"ש. וא"כ הנינו פשטירין
יודי שבתחלת השם נשאר מלת יהיה, שהנא"ו במקום יוד. והמג"א אסדור ל' הש"ע קאי דנקט לפרש שהיה, והנינו ע"י הנא"ו שבמקום היוד, וממילא דגם במלת ויהיה כן הוא:

משנה ברורה

לשם בוראו אשר הפליא חסדו עמו ונתן לו הפרות או הלחם
להנות מהם וצנחיו על המצות; ולא יעשה כאדם העושה דבר
במנהג ומוציא דברים מפיו בלי הגיון הלב. ועל דבר זה תרה
אף ה' בעצמו, ושלח לנו ביד ישעיהו ואמר "יצן כי נגש העם
הזה, בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני". ועין שם עוד
מה שהצריך בגדל הענש עבור זה^(א): (ב) קריאתו באדנות. כי
השם הנכבד והנורא אסור לקרותו בכתבו, כמו שאמרו חז"ל:
ההוגה את השם באותיותיו אין לו חלק לעולם הבא^(ב); אלא
צריך לקרותו באלו הנה כתוב שם אדני", וגם (ב) בנקודת
אדני", דהינו האלף בפתח-פתח, אכל לא בפתח לבד או
בשכ"א לבד, והד' בחולם והנון בקמץ^(ג), ונדגיש היוד שתהא
נכרת יפה; רק בפננה יבנו לשם הנו"ה. וטעם הנגינה הוא
מלרע: (ג) שהיה נכו'. ובבאור הגר"א פתב, דלפי עמק הדין
אין צריך לכוון אלא פרוש קריאתו, דבכל מקום הולכין אחר
הקריאה, אף שיש בהכתיבה סודות גדולות; לבד בקריאת שמע
שם צריך לכוון גם-כן שהיה נכו'^(ד), עין שם. ובמקום שנתב
בא"ר, דלכלי עלמא אין צריך לכוון אלא שהוא אדון הכל. אם
אחד מספר חסדי ה' שעשה לו ה', אסור להפסיקו בדברים, שפא
מתוך כך לא יגמר דבריו, ונמצא שהזכיר שם-שמים בחנם.
אכל אם רוצה לקלל שום אדם והתחיל בשם, מצוה להפסיקו
שלא יגמר דבריו ולא יחטא [ס"ח והובא בחידושי רע"א]:

תוכו עד הפרק, (עו) וידיעבד די עד סוף קשרי אצבעותיו, אכל לא
כמו שנוהגין איזה אנשים שמנקין רק ראשי אצבעותיהן:
(נח) נקיות ידים. (עח) יש אומרים דגם בזה מברכין על נטילת
ידים, ומכל מקום כל (עט) האחרונים לא זוו מפסק השלחן-ערוף:
כג (נט) קדם נטילה. (פ) דסתם ידים דהינו שאינו יודע אם הם
מלכלכים אינן פסולות לברכה^(פ), וכל-שפן לדרגית-תורה^(פ), דהרי
מברכין על הפרות ואין צריך נטילת ידים: (ס) ערם. שאז מסתמא
ידיו מטנפות בנגיעת בית הסתרים. ומלבושים שלנו שבית הצנאר
פתוח, (פא) אפלו אם ישן במלבושים מסתמא נדיו מטנפות, כי
דרכו לחפף בגופו במקום וצעה. ודוקא אם ישן שנת קבע, אכל
בשנת עראי אין חזקתו שנגע^(פא), ודין פסתם ידים דכשרים לתלמוד
תורה ולברכה, רק לתפלה^(א): (סא) שינקה אותם. בצורות
ובכל מידי דמנני. והוא הדין לתורה (פב) אסור בלא נקיין^(פב). ועין
בפרי-מגדים שכתב דאפלו אם יש לו מים, מכל מקום די
לברכות ולתורה בנקיין בעלמא, וכן משמע בבאורי הגר"א, ורק
משום כדי להעביר רוח רעה בעיני מים. ובשערי-תשובה בשם
הזהר כתב דלא יברך בלי נטילת ידים^(פג), ונראה להחמיר ביש לו
מים. ועין לקמן בסימן סב סעיף-קטן ח במשנה ברורה:

א (א) פרוש המלות. כמו שאמרו חז"ל [ברכות מז] שלא
יזק הברכה מפיו אלא [כנ"ו] בצת האמירה^(א), ויברך בנחת^(א).
וזה לשון ספר-חסידים סימן מו: כשהוא נוטל נדיו או שמברך
על הפרות או על המצות השגורות בפי כל אדם, יבנו לבו

שער הציון

(עו) כ"ל בסיף-קטן ט: (עח) מבאור הגר"א, וכן משמע קצת במגן-אברהם, עין בפרי-מגדים: (עט) לבוש ונדו-החיים וארצות-החיים ותי-אדם: (פ) מגן
אברהם: (פא) פרי-מגדים: (פב) כ"ל בסיף-קטן מט: (ב) באור הגר"א ושערי-תשובה בשם הג"מ יעב"ץ וארצות-החיים ותי-אדם, דלא כמהר"ם והב"ח:
(א) כן לשון הפרי-מגדים, וקאי א'אין חזקתו שנגע.

ות הקדשות
עק בעיניה ו
וכתבו במרא
נהלים עא ח
האשכול סה
גיה ואמר
זהה.
שמת לפני ומס
לאחד מקרוב
ו בכל יום דעס
וברכת הפירות
לו חלק לעולם
כלומר יוד הא
ל והרדב"ן (שו"ת)
שם באותיות
החיים (שם) בש
ל (סי' א ס"ק ה
נגד עיניו בייק
סי' קל) כתב ש
ה"ל לקמן סי' כ
אשית יח ו)
הוא מנוקד בפת
במילה מורה ל
אינו נסמך לאת
דבר אחר, ועל
ה העליונה הגו
ר, שלא
ה וכו'.)
שו"ת אגרות
י"ש אלישיב (פ
ויחסים למעלת
וקים בשם אדמו
שלא יטש, ד
חז"ל סי' קח) ד
כמו שכתוב ה
ה הזה והיה, ב
לימוד. בנ
כפ